

POSTANOWIENIE

10 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 10 września 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa R.B. i A.M.
przeciwko Bankowi S.A. w G.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej R.B. i A.M.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 22 czerwca 2023 r., I ACa 1828/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza solidarnie od R.B. i A.M. na rzecz Banku S.A. w G. 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu.**

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem 20 czerwca 2022 r., I C 281/21, Sąd Okręgowy w Legnicy ustalił nieważność umowy kredytu zawartej 26 września 2006 r. i zasądził od pozwanego banku na rzecz powodowych kredytobiorców 219 786,08 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 15 czerwca 2021 r.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że powództwo oddalił.

Sąd ten wskazał, że umowa kredytu wiążąca wysokość udzielonego kredytu oraz wysokość jego spłat z kursem waluty obcej nie jest sprzeczna z ogólną konstrukcją umowy kredytu przewidzianą w art. 69 ust 1 pr.bank. Nie można zatem przyjąć, iż tak ukształtowane prawa i obowiązki stron umowy uwzględniające waloryzację co do zasady godzą w istotę umowy kredytu, co mogłoby stanowić podstawę do ustalenia, iż umowa jest nieważna. Zaś pokrzywdzenie konsumenta wynika raczej z nadzwyczajnej zmiany stosunków w rozumieniu art. 358¹ § 3 k.c. w zw. z art. 357¹ § 1 k.c. W żadnym z powyższych uprawnień nie zawarto możliwości unieważniania umowy w oparciu o wolę jednej ze stron umowy przyjmując skutek nieważności od daty jej zawarcia a jedynie rozwiązanie umowy w oparciu o obiektywne przesłanki. Mając powyższe rozważania na uwadze, nie można przyjąć, iż istnieją podstawy do uznania nieważności umowy w oparciu o art. 58 § 1 i k.c..

Następnie Sąd podkreślił, że nie było również podstaw do tego, by ustalić nieważność całej umowy kredytowej z powodu abuzywności części jej postanowień, tj. dotyczących klauzul waloryzacyjnych. Najistotniejszy dla rozstrzygnięcia w sprawie, pozostaje mechanizm ustalania tabeli kursów waluty zawarty w § 17 umowy przewidujący, iż kursy kupna określa się jako średnie, obowiązujące w danym dniu roboczym kursy złotego do danych walut ogłaszane w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna, a kurs sprzedaży określa się jako średni kurs złotego do danych walut ogłaszane w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. Nie budziło wątpliwości Sądu, że klauzule przeliczeniowe kwalifikować należało jako niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. - w części, w jakiej obejmują bliżej niesprecyzowaną marżę. Powyższe założenie pozostaje konsekwencją ustalania przez bank wysokości przyznanego i wypłaconego kredytu według reguł nieznanym kredytobiorcy. Daje to bankowi uprawnienie do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy. Zastrzeżenie w umowie możliwości jednostronnego określania należnego bankowi wynagrodzenia i wysokości kredytu według kursu ustalanego przez bank stanowi o naruszeniu interesów powodów jako konsumentów. Jednak mimo usunięcia tego postanowienia, umowa nadal pozostaje ważna, gdyż jasno odsyła do kursu waluty równego średniej wartości kursu NBP. Sąd podkreślił, że zawarta w umowie

klauzula waloryzacyjna składa się z dwóch elementów, kursu waluty (według kursu ustalanego przez NBP) i nieokreślonego składnika w postaci marży banku. Wyeliminowanie nieznanych składników kursu przeliczenia nie skutkuje zmianą umowy - nadal świadczenie stron pozostaje waloryzowane do waluty obcej i zachowany zostaje jej miernik (CHF) i *essentialia negotii* umowy pozostają bez zmian. Powyższe nie oznacza naruszenia zakazu wypełnienia luki po wyeliminowaniu abuzywnego postanowienia umowy, gdyż dochodzi jedynie do wyeliminowania z klauzuli waloryzacyjnej elementów, które pozostają abuzywne. Sąd zaznaczył też, że kwestionowana klauzula przeliczeniowa, po wyeliminowaniu marży nie zmienia treści warunku. W dalszym ciągu jasne pozostają zasady przeliczania wartości kredytu waloryzowanego walutą CHF. Klauzula marżowa może zostać uznana za element umowy zawierający odrębne postanowienia podlegające badaniu i odrębnej eliminacji bez wpływu na istotę zobowiązania i możliwość realizacji umowy. Jej abuzywność jedynie w sposób marginalny wpływa na sposób wykonania umowy i zwiększenie obciążeń konsumentów. Przyjęcie, że abuzywność tego postanowienia miałyby doprowadzić do nieważności całej umowy prowadzi do udzielenia konsumentowi ochrony, jaka nie wynika z dyrektywy 93/13. Z powyższych przyczyn apelacja strony pozwanej podlegała uwzględnieniu w konsekwencji wyrok podlegał zmianie a powództwo główne oddaleniu w całości.

Sąd Apelacyjny rozpoznał w postępowaniu apelacyjnym również żądanie ewentualne. Jako żądanie ewentualne zostało określone przez powodów żądanie zapłaty 67 547,36 tytułem nadpłaconych rat za okres od 27.11.2006 r do 28.12.2020 r. Wyliczenie dochodzonej kwoty opiera się na założeniu, iż saldo kredytu powinno zostać ustalone bez indeksacji z oprocentowaniem umowy według LIBOR. Sąd Apelacyjny podkreślił jednak, że w orzecznictwie sądowym nie budzi wątpliwości, iż roszczenie oparte na założeniu, iż powinna być wykonywana umowa kredytu w PLN oprocentowana LIBOR, nie znajduje podstawy.

Powodowi kredytobiorcy zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną i wniesli o jej przyjęcie do rozpoznania ze względu na następujące zagadnienia prawne:

- 1) czy treść postanowień zawartych w § 17 kwestionowanej umowy kredytu, odnosząca się do marży banku, może podlegać ocenie pod kątem niedozwolonego charakteru w myśl art. 385¹ § 1 k.c. w oderwaniu od pozostałej części treści tych postanowień;
- 2) czy w razie uznania za niedozwolone postanowienia umowne zapisów zawartych w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 6 oraz § 17 umowy, usunięciu z treści umowy podlega wyłącznie klauzula spreadu, czy też cały mechanizm indeksacji (klauzula ryzyka walutowego i klauzula spreadu),
- 3) czy, w razie uznania mechanizmu indeksacji za abuzywny, sąd krajowy ma możliwość uzupełnienia luki w umowie poprzez zastosowanie innego niż bankowy kurs, np. kursu średniego NBP na podstawie art. 358 §2 k.c.

Jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powodowi kredytobiorcy wskazali również, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 385¹ §1 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, w zakresie w jakim odnoszą się one do uznania postanowień wskazanych w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 6 oraz § 17 umowy za abuzywne i skutków takiej oceny prawnej. Niezbędne jest wyjaśnienie, czy wskazane przepisy pozwalają na zastosowanie sankcji bezskuteczności wyłącznie co do części postanowienia zawartego w § 17 umowy odwołującej się do marży banku, a także, czy sankcja ta nie powinna być zastosowana do całego mechanizmu indeksacji, w sytuacji gdy pozwana nie przedstawiła stosownych informacji na etapie przedkontraktowych, z których wynikałoby, w jaki sposób mechanizm indeksacji oddziałuje na prawa i obowiązki konsumenta przez kilkudziesięcioletni okres kredytowania.

Kredytobiorcy powołali się również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Sąd Apelacyjny nie przedstawił żadnego wyводу na temat ustaleń faktycznych i przyjętego stanu faktycznego. Cały wywód Sądu II instancji ma charakter rozważań prawnych i oceny kwestionowanych klauzul abuzywnych, niemniej bez osadzenia tej oceny w konkretnych ramach faktycznych.

Bank złożył odpowiedź na skargę kasacyjną, w której wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Samodzielna ocena tylko postanowień o marży, wprowadzających tzw. spread (widełki) do przeliczeń dokonywanych kursem średnim NBP, była podstawą wielu orzeczeń Sądu Najwyższego: wyroki z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22, z 30 października 2024 r., II CSKP 1939/22, z 22 lutego 2024 r., II CSKP 1468/22 i II CSKP 11/23, i z 20 czerwca 2023 r., II CSKP 1476/22, oraz postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z 20 czerwca 2024 r., I CSK 2997/23, z 6 listopada 2024 r., I CSK 3948/23, z 7 września 2023 r., I CSK 6562/22, z 27 września 2023 r., I CSK 16/23, z 25 września 2023 r., I CSK 862/23, i z 26 marca 2024 r., I CSK 6980/22. W orzeczeniach tych Sąd Najwyższy uznawał, że abuzywność samego postanowienia o marży korygującej kurs średni NBP nie prowadzi do abuzywności innych postanowień umowy kredytu indeksowanego, a tym bardziej do braku mocy wiążącej umowy w całości.

Sąd drugiej instancji poddał mechanizm indeksacji ocenie pod kątem przesłanek abuzywności, a tym samym uznał za niejednoznaczne przynajmniej niektóre postanowienia umowy tworzące ten mechanizm za niejednoznaczne, w szczególności marżę. Zatem w celu wykazania zasadności przyjęcia skargi do rozpoznania kredytobiorcy wykazać bezpodstawność tezy, że indeksacja, czyli obciążenie ryzykiem kursowym wyłącznie kredytobiorcy, jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy kredytobiorców. Brak jest jednak podstaw do przyjęcia takiej oceny. Artykuł 69 pr.bank. przewiduje umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej, a jej istotą jest obciążenie wyłącznie kredytobiorcy ryzykiem wzrostu kursu waluty. Ponadto postanowienia określające samą indeksację zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, co wyłącza stosowanie do nich art. 385¹ § 1 zdanie 1 k.c. Niejednoznaczne jest tylko postanowienie korygujące kurs średni NBP o bliżej nieokreślonej marży.

Niezależnie od powyższego należy podkreślić, że sankcja nieważności umowy nie służy przywróceniu równowagi interesów stron, zakłóconej nieuczciwym postanowieniem uprawniającym bank do jednostronnego określania kursów. Sankcja nieważności umowy istnieje w interesie publicznym. Jest wyrazem stanowiska ustawodawcy, że określone umowy nie powinny być zawierane, a system prawny państwa nie będzie udzielał ochrony prawom ustanowionym w takiej umowie. Przy tym uznanie uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, za nieważne umów indeksowanych pozbawionych przeliczników kursowych nastąpiło nie z powodu naruszenia interesów konsumenta, lecz z powodu obiektywnej niemożności stosowania indeksacji w przypadku braku w umowie lub abuzywności postanowienia pozwalającego ustalić kursy przeliczenia, a dopiero nieważność indeksacji w świetle uchwały powoduje nieważność umowy (uchwała jest oparta na założeniu, że umowy kredytu indeksowanego stanowią wyodrębniony rodzaj umowy kredytu). Przywróceniu równowagi interesów stron służą takie przepisy jak art. 357¹ lub 358¹ § 3 k.c.

Brak jest również podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Ustalenia faktycznie niewątpliwie zostały poczynione przez Sąd w sposób przesadnie skrótowy, jednak nie budziły wątpliwości w sprawie. W skardze nie wykazano, w jaki sposób mogło to wpłynąć na kierunek rozstrzygnięcia.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. oddalił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 k.p.c. pozwanemu przysługuje od skarżących zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(G.G.)

[SOP]

